OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

OM 4/043/2016

18.5.2016

Eduskunnan tarkastusvaliokunta

Lausuntopyyntönne 12.5.2016

**LAUSUNTO TOIMENPITEISTÄ LIITTYEN EDUSKUNNAN KANNANOTTOON OIKEUS—JA SISÄASIAINHALLINNON YHTEISEN ASIANHALLINTA- JA TIETOJÄRJESTELMÄN KÄYTTÖÖNOTOSTA**

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa seuraavasta teemasta.

Tarkastusvaliokunta on käsitellyt julkisen sektorin ja erityisesti terveydenhuollon tietojärjestelmien käytön ja kehittämisen ongelmia useissa mietinnöissä. Mietintöjen pohjalta on edelleen voimassa alla oleva eduskunnan hyväksymä kannanotto. Hallituksen vuosikertomuksen (K 10/2016 vp Hallituksen vuosikertomus 2015) liitteeseen 3 sisältyy hallituksen selvitys niistä toimenpiteistä, joihin hallitus on ryhtynyt eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta. Tarkastusvaliokunta on pyytänyt asiantuntijoita arvioimaan kannanoton toteutumista toimialamme tai ministeriömme osalta. Esimerkiksi missä määrin ja miltä osin eduskunnan kannanotto on mielestämme toteutunut ja toimenpiteet riittäviä. ICT-kannanotossa (EK 25/2011 vp — K 17/2011 vp — TrVM 5/2011 vp) eduskunta on edellyttänyt, että hallitus valmistelee ja ottaa käyttöön oikeus- ja sisäasiainhallinnon yhteisen asianhallinta- ja tietojärjestelmän siten, että se myös aikataulunsa osalta mahdollistaa esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön voimaantulon, ja raportoi eduskunnalle seuraavassa tilinpäätöskertomuksessa.

**Pyydettynä lausuntonaan asiassa oikeusministeriö toteaa seuraavan.**

Oikeusministeriö viittaa Hallituksen vuosikertomuksen 2015 liitteessä kolme sivuilla 53 – 54 kirjattuun. Lisäyksinä ja tarkennuksina siinä lausuttuun oikeusministeriö toteaa seuraavan.

Aineistopankkihankkeessa (AIPA) kehitetään syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toimintaa ja luodaan tietojärjestelmäkokonaisuus tukemaan näitä toimintoja. Tärkeimpinä tavoitteina on siirtyä lainkäyttöasioiden sähköiseen käsittelyyn vireille tulosta


| Käyntiosoite | Postiosoite | Puhelin | Faksi | Sähköpostiosoite |
|---|---|---|---|---|
| Kasarmikatu 42<br>HELSINKI | PL 25<br>00023 VALTIONEUVOSTO | 02951 6001 | 09 1606 7731 | oikeusministerio@om.fi |

arkistointiin saakka sekä sähköinen yhteistyö muiden viranomaisten kanssa. Hankkeen etuna on vahva käyttäjälähtöisyys. Hankkeeseen kuuluvaa tietojärjestelmää on alusta lähtien kehitetty käyttäjien näkökulmasta. Oikeusministeriön oikeushallinto-osastolla toimii pääosin syyttäjänvirastojen ja tuomioistuinten asiantuntijoista koottu hanketoimisto, jolla on kokonaisvastuu hankkeesta. Tietojärjestelmää rakennetaan käyttäjien tarpeista lähtien ja helppokäyttöisyys on yksi päätavoitteista.

Alun perin suunnitellussa aikataulussa ei ole voitu edetä, koska hankinta päätettiin jakaa riskien hallitsemiseksi osiin. Lisäksi VITJA-hankkeen aikataulun muutokset ovat vaikuttaneet AIPAn aikatauluun jäljempänä kerrotuin tavoin. Tämän hetkinen tavoite on, että koko AIPA-tietojärjestelmä on käytössä vuoden 2019 aikana.

Poliisihallinnon VITJA-järjestelmän toimitussopimus purettiin vuoden 2014 kesäkuussa, millä on ollut vaikutusta AIPA-hankkeen etenemiselle. VITJAn viivästymisen vuoksi AIPA-hankkeessa päätettiin vuonna 2014 siirtää rikosasioiden käsittelyprosessin toteutus hankkeen viimeiseksi vaiheeksi, jotta VITJA-rajapinta ehditään suunnitella ja rakentaa ennen AIPA-järjestelmän käyttöönottoa rikosasioissa.

Oikeushallinnon syyttäjänvirastoissa ja yleisissä tuomioistuimissa tehtävään työhön AIPAssa sekä esitutkintaviranomaisten työhön VITJAssa on omia tiedon hallintaan ja käsittelyyn liittyviä tarpeita. Tästä johtuen tarvitaan erillisiä tietojärjestelmiä, joissa kuitenkin tavoitteena on katkeamaton asianhallintaketju. VITJA- ja AIPA -hankkeet ovatkin edelleen vuonna 2016 jatkaneet jo aiemmin aloitettua tiivistä yhteistyötä. Myös rikosasioiden käsittelyyn liittyvä yhteistyö on jatkunut vuoden 2016 aikana. Hankkeiden yhteistyöryhmä on käsitellyt esitutkinta-aineiston kokoamiseen, tallentamiseen ja välittämiseen liittyviä sisällöllisiä ja toiminnallisia kysymyksiä. Yhteisenä tavoitteena on järjestelmien toiminnan suunnittelu niin, että sähköinen tiedonvaihto olisi omiaan parantamaan poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimen edellytyksiä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisessa.

AIPA-hankkeen ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan suunnitelman mukaan summaaristen sakkoasioiden käsittely syyttäjänvirastoissa ja pakkokeinoasioiden käsittely käräjäoikeuksissa. VITJAn aikataulun vuoksi näissä asiaryhmissä joudutaan turvautumaan siirtymäkauden järjestelyihin eli rakentamaan AIPA-järjestelmälle rajapinnat poliisin nykyisiin järjestelmiin. Summaaristen sakkoasioiden käsittelyä varten rakennetaan rajapinta poliisin Patja-järjestelmään. Järjestelmän käyttöönotossa ja siihen liittyvässä sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) voimaan saattamisessa tavoitellaan vuoden 2016 joulukuun alun aikataulua. Pakkokeinojen käsittelyä varten AIPA-järjestelmään rakennetaan niin ikään rajapinta poliisin Patja-järjestelmään ja lisäksi toinen rajapinta Salpa-järjestelmään. Pakkokeinoissa tavoitteena on päästä aloittamaan käyttöönotot vuoden 2017 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla.

AIPA-hankkeen seuraavassa vaiheessa toteutetaan VITJA-järjestelmästä riippumattomat yleisten tuomioistuinten riita- ja hakemusasiat. VITJAn aikataulusta riippuvaisten rikosasioiden toteutus käynnistetään AIPA-hankkeessa vasta tämän jälkeen. Määrittelytyötä kuitenkin tehdään hankkeiden välisenä yhteistyönä ennen toteutukseen siirtymistä. Hankkeissa varmistetaan aikataulujen ja tuotosten välinen keskinäinen yhteys yhteisenä päätöksenä kokouksissa ja erillisissä yhteisissä määrittelytyöpajoissa. Hankkeiden yhteisesti laatiman aikataulun mukaan tavoitteena on, että rikosasioiden käyttöönotto mo-

lemmissa järjestelmissä alkaa vuonna 2018, jatkuu vaiheittain ja valmistuu vuoden 2019 aikana.

Hankejohtaja Marko Loisa